

Dosarul nr. 3ra-48/21

Prima instanță: Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău – O. Melniciuc

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – N. Budăi, I. Muruianu, V. Efros

DECIZIE

31 martie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătoriai

Maria Ghervas
Svetlana Filincova
Nicolae Craiu
Nina Vascan
Victor Burduh

examinând recursul depus de către Veaceslav Platon și reprezentantul acestuia, avocatul Alexandr Bodnariuc,

în cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea depusă de către Veaceslav Platon împotriva Serviciului Fiscal de Stat cu privire la contestarea actului administrativ,

împotriva deciziei din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoriai Rîșcani, mun. Chișinău, prin care s-a respins acțiunea depusă de către Veaceslav Platon,

constată:

La 05 septembrie 2016, Veaceslav Platon, reprezentat de avocatul Emilian Bandalac, a depus cerere de chemare în judecată în procedura contenciosului administrativ împotriva Inspectoratului Fiscal Principal de Stat (succedat în drepturi și obligații de către Serviciul Fiscal de Stat) cu privire la contestarea actului administrativ.

În motivarea cererii de chemare în judecată a indicat că potrivit contractului de donație a mijloacelor bănești fără număr, încheiat la 22 iunie 2015, între Veaceslav Platon, în calitate de donator și Artiom Platon, în calitate de donatar, primul s-a obligat să transmită, cu titlu gratuit, celui din urmă mijloace bănești în sumă totală de 40 000 000 de dolari SUA.

Conform actului de predare-primire a mijloacelor bănești din 22 iunie 2015, încheiat în conformitate cu pct. 1.2 din contractul de donație a mijloacelor bănești fără număr din 22 iunie 2015, donatorul Veaceslav Platon a transmis donatarului Artiom Platon mijloace bănești în sumă totală de 5 050 000 de dolari SUA.

În baza acestor acte, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, prin decizia nr. 10/4-200 din 11 iunie 2016, a inițiat controlul fiscal cameral prin metoda verificării tematiche al corectitudinii calculării, declarării și achitării impozitului pe venit al persoanei fizice Veaceslav Platon pentru perioada anului 2015.

Astfel, în urma efectuării controlului fiscal a fost întocmit actul de control nr. 3-553650 din 13 mai 2016, care a fost înmănat lui Veaceslav Platon, prin intermediul reprezentantului său, la 07 iulie 2016.

Reprezentantul reclamantului a menționat că despre efectuarea controlului fiscal Veaceslav Platon a aflat din Monitorul Oficial nr. 184-192 din 01 iulie 2016, unde a fost publicată citația la Inspectoratul Fiscal Principal de Stat pentru 07 iulie 2016, ora 14.00, în scopul examinării rezultatelor controlului fiscal.

Prin urmare, Veaceslav Platon a fost lipsit de posibilitatea de a-și exprima dezacordul său, conform art. 246 din Codul fiscal, în ceea ce privește actul de control nr.3-553650 din 13 mai 2016.

De asemenea, reprezentantul reclamantului a notat că, în baza actului de control nr. 3-553650 din 13 mai 2016, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat a emis decizia nr. 148 din 07 iulie 2016, prin care s-a calculat și încasat impozitul pe venit în sumă de 17 255 917,56 de lei, obținut de către persoana fizică Veaceslav Platon în perioada anului 2015, s-a aplicat amendă pentru încălcarea legislației fiscale egală cu 100 % din suma diminuării, ce constituie 17 255 917,56 de lei și s-au aplicat majorări de întârziere calculate în cadrul controlului fiscal în sumă de 574 967,17 lei.

La 28 iulie 2016, avocatul Emilian Bandalac a depus în numele și interesele lui Veaceslav Platon cerere prealabilă, prin care a solicitat revocarea deciziei Inspectoratului Fiscal Principal de Stat nr. 148 din 07 iulie 2016 și a actului nr. 3-553650 din 13 mai 2016.

Prin scrisoarea nr. 26-12/2-12/1630 din 19 august 2016, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat a restituit fără examinare cererea prealabilă, din motiv că la cererea prealabilă lipsesc împuternicirile avocatului, iar copia mandatului seria MA nr. 0961107, anexată la cererea prealabilă, nu conține împuternicirile avocatului de a reprezenta interesele clientului în organele fiscale.

Așa, reprezentantul reclamantului a considerat răspunsul organului fiscal ca fiind neîntemeiat, deoarece cererea prealabilă din 28 iulie 2016 a fost depusă la Inspectoratul Fiscal Principal de Stat de către avocatul Emilian Bandalac în numele și interesele lui Veaceslav Platon, în baza mandatelor avocațiale seria MA nr. 0961107 din 08 iulie 2016 și nr. 0961106 din 04 iulie 2016. Cu atât mai mult că avocatul Emilian Bandalac a participat la procedura de notificare a deciziei din 07 iulie 2016.

Prin urmare, avocatul Emilian Bandalac a considerat că, la momentul depunerii cererii prealabile din 28 iulie 2016, dispunea de împuterniciri de reprezentare a clientului său Veaceslav Platon, fapt confirmat prin mandatul anexat la cererea prealabilă.

Cu referire la fondul constatărilor organului fiscal, reprezentantul reclamantului a opinat că organul fiscal eronat a concluzionat că mijloacele bănești în sumă de 95 894 450 de lei, ce constituie obiectul actului de predare-primire a mijloacelor bănești din 22 iunie 2015, anexă la contractul de donație din aceeași dată, încheiat între donatorul Veaceslav Platon și donatarul Artiom Platon, ar fi fost obținute de către persoana fizică Veaceslav Platon în perioada anului 2015 și nu au fost declarate. Or, aceste mijloace bănești au fost obținute până la 01 ianuarie 2012, fapt confirmat prin declarația sa cu privire la disponibilul de mijloace bănești la situația din 01 ianuarie 2012, înregistrată la Inspectoratul

Fiscal de Stat sect. Botanica la 31 octombrie 2012, conform art. 226⁷ din Codul fiscal.

Mai mult ca atât, în perioada anului 2015 Veaceslav Platon nu a desfășurat activități economice, care ar fi adus venituri nedeclarate la organul fiscal, însă, la efectuarea controlului fiscal cameral prin metoda verificării tematice al corectitudinii calculării, declarării și achitării impozitului pe venit al persoanei fizice Veaceslav Platon pentru perioada anului 2015, în baza informației prezentate de către Banca Națională a Moldovei, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat nu a luat în calcul declarația persoanei fizice Platon Veaceslav cu privire la disponibilul de mijloace bănești la situația din 01 ianuarie 2012.

Dealtfel, sumele declarate de persoanele fizice cetățeni ai Republicii Moldova până la 31 decembrie 2012 sunt neimpozabile.

Prin urmare, mijloacele bănești, ce constituiau obiectul contractului de donație a mijloacelor bănești fără număr din 22 iunie 2015, încheiat dintre Veaceslav Platon și Artiom Platon sunt neimpozabile, deoarece aceste mijloace bănești au fost declarate până la 31 decembrie 2012.

La fel, reprezentantul reclamantului a remarcat că organul fiscal și-a bazat concluziile trase doar în baza contractului de donație a mijloacelor bănești fără număr încheiat la 22 iunie 2015 și actului de predare-primire a mijloacelor bănești din 22 iunie 2015, deși aceste acte demonstrează faptul că persoana fizică Veaceslav Platon a activat și a obținut aceste mijloace bănești în perioada anului 2015.

Ba mai mult ca atât, în acest sens nu a fost ținut cont nici de faptul că pe perioada anului 2015 persoana fizică Veaceslav Platon nu s-a aflat pe teritoriul Republicii Moldova.

În această ordine de idei, reprezentantul reclamantului a opinat că organul fiscal nu și-a întemeiat constatările și concluziile pe probe pertinente, care să confirme că persoana fizică supusă controlului prin metoda verificării tematice, a desfășurat activități economice și a obținut venituri impozabile nedeclarate anume în perioadă supusă controlului fiscal și că aceste mijloace bănești nu erau deținute până la această perioadă. Totodată, la efectuarea controlului fiscal organul fiscal nu a ținut cont de prevederile art. 11 alin.(1) din Codul fiscal.

Reclamantul Veaceslav Platon, reprezentat de avocatul Emilian Bandalac, a solicitat prin cererea de chemare în judecată anularea actului de control fiscal nr. 3-553650 din 13 mai 2016, întocmit în urma efectuării controlului fiscal cameral prin metoda verificării tematice al corectitudinii calculării, declarării și achitării impozitului pe venit al persoanei fizice Veaceslav Platon pentru anul 2015 și anularea deciziei Inspectoratului Fiscal Principal de Stat nr. 148 din 07 iulie 2016 cu privire la controlul fiscal tematic cameral al corectitudinii calculării, declarării și achitării impozitului pe venit al persoanei fizice Veaceslav Platon pentru anul 2015.

Prin hotărârea din 28 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, s-a respins acțiunea depusă de către Veaceslav Platon, ca fiind nefondată (vol. I, f.d. 81, 86-89 recto-verso).

La 19 ianuarie 2017, Veaceslav Platon a depus prin intermediul oficiului poștal cerere cu privire la întocmirea și remiterea hotărârii motivate din 28 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău (vol. I, f.d. 84, 85).

La 19 ianuarie 2017, Veaceslav Platon a depus prin intermediul oficiului poștal cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău (vol. I, f.d. 92, 93).

La 27 aprilie 2017, Veaceslav Platon a depus cerere de apel motivată împotriva hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău (vol. I, f.d. 105-110).

La 05 mai 2017, Veaceslav Platon a depus prin intermediul oficiului poștal cerere de apel suplimentară împotriva hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău (vol. I, f.d. 118, 120).

Prin decizia din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul depus de către Veaceslav Platon și s-a menținut hotărârea din 28 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău (vol. II, f.d. 142, 143-155).

În consolidarea soluțiilor prima instanță și instanța de apel au reținut că întru executarea prevederilor art. 243 alin. (1) din Codul fiscal și în conformitate cu art. 129¹ alin. (4) din Codul fiscal Veaceslav Platon a fost anunțat, prin publicarea comunicatului în Monitorul Oficial nr.184-192 din 01 iulie 2016, că la 07 iulie 2016, ora 14:00, va avea loc examinarea cazului de încălcare fiscală.

Succesiv, instanțele inferioare au notat că, prin prisma art. 267 alin. (1) și (2) din Codul fiscal, decizia organului fiscal sau acțiunea funcționarului fiscal poate fi contestată numai de persoana vizată în decizie sau împotriva căreia a fost întreprinsă acțiunea ori de reprezentantul ei, în modul stabilit de prezentul cod.

În condițiile speței, însă, copia mandatului avocațial seria MA nr. 0961107, anexată la cererea prealabilă, nu conținea împuternicirile avocatului Emilian Bandalac de a reprezenta interesele lui Veaceslav Platon în organele fiscale, fapt ce contravine prevederilor pct. 6 din Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar nr. 158 din 28 februarie 2013.

Prin urmare, instanțele inferioare au conchis că Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, prin scrisoarea nr. 26-12/2- 12/1630 din 19 august 2017, corect și legal a restituit fără examinare cererea prealabilă depusă de avocatul Emilian Bandalac în numele contribuabilului Veaceslav Platon, din motivul lipsei împuternicirilor.

Cu referire nemijlocit la legalitatea actelor contestate, Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău și Curtea de Apel Chișinău au constatat că sumele de mijloace bănești indicate în declarația persoanei fizice privind disponibilul de mijloace bănești la situația din 01 ianuarie 2012, la care se face referire Veaceslav Platon, vor fi luate în considerare doar în procesul controlului fiscal cu aplicarea metodelor indirecte de estimare a venitului impozabil al persoanei fizice, nu și în cazul determinării venitului impozabil prin metode directe.

Astfel, declarația dată va fi acceptată drept confirmare a existenței sumelor de mijloace bănești pasibile utilizării în perioada supusă controlului și va fi luată în considerare la constatarea disponibilității de efectuare a ieșirilor de mijloace bănești și determinarea venitului impozabil estimat prin metode indirecte.

La caz, însă, controlul fiscal inițiat în baza deciziei Inspectoratului Fiscal Principal de Stat nr. 10/4-200 din 11 mai 2016 în privința persoanei fizice Veaceslav Platon pentru anul 2015 a fost dispusă strict în temeiul art. 42 alin. (3), art. 83, art. 133 alin. (1) lit. e), art. 215 și art. 221 din Codul fiscal.

Mai mult ca atât, existența declarației persoanei fizice privind disponibilul

de mijloace bănești la situația din 01 ianuarie 2012 confirmă doar disponibilitatea de mijloace bănești pentru efectuarea donației, dar nu și anularea obligațiunii de conformare prevederilor art. 42 și 83 din Codul fiscal.

Reieșind din aceste circumstanțe, instanțele inferioare au ajuns la concluzia că organul fiscal corect a constatat că, în perioada anului 2015, persoana fizică Veaceslav Platon a obținut un venit în sumă de 95 894 450 de lei și contrar prevederilor art. 83 din Codul fiscal nu a declarat venitul obținut din donarea mijloacelor bănești în valoare 95 894 450 de lei.

Totodată, instanțele inferioare au remarcat că actul de control fiscal nr. 3-553650 din 13 mai 2016 nu este o manifestare juridică unilaterală de voință cu caracter normativ individual și nu poate constitui obiect de sine stătător al acțiunii în contencios administrativ.

Finalmente, instanța de apel a apreciat critic argumentul lui Veaceslav Platon, precum că nu a semnat contractul de donație fără număr din 22 iunie 2015, iar drept urmare este lipsit de scopul de a produce efecte juridice. Or, acest argument nu a fost invocat în prima instanță, iar în prezenta speță nu a fost examinată legalitatea contractului de donație, acesta fiind în vigoare, nedeclarat nul, iar în consecință produce efecte juridice. De asemenea, instanța de apel a subliniat că semnătura din contractul de donație în cauză este identică cu semnătura din cererea de apel, fapt ce poate fi constatat fără metode și mijloace speciale.

La 12 septembrie 2020, Veaceslav Platon și reprezentantul acestuia, avocatul Alexandr Bodnariuc, au depus la Curtea de Apel Chișinău, prin intermediul oficiului poștal, recurs motivat împotriva deciziei din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău (vol. I, f.d. 168-187, 240).

La 28 septembrie 2020, Veaceslav Platon și reprezentantul acestuia, avocatul Alexandr Bodnariuc, au depus la Curtea Supremă de Justiție recurs suplimentar împotriva deciziei din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău (vol. II, f.d. 1-19).

În motivarea recursului Veaceslav Platon și reprezentantul acestuia, avocatul Alexandr Bodnariuc, au invocat că, instanțele inferioare eronat au ajuns la concluzia că organul fiscal întemeiat și corect a resituat cererea prealabilă, fără examinare, din motiv că potrivit copiei mandatului avocațial seria MA nr. 0961107 avocatul Emilian Bandalac nu dispunea de împuterniciri de a reprezenta petiționarul/contribuabilul Veaceslav Platon în organele fiscale.

Recurentul și reprezentantul acestuia au considerat că, la acest aspect, instanțele inferioare nu au ținut cont de faptul că la momentul înaintării cererii prealabile – la 28 iulie 2016, avocatul Emilian Bandalac dispunea de împuterniciri din partea lui Veaceslav Platon în baza mandatului avocațial seria MA nr. 0961107 din 08 iulie 2016, care a fost anexat la cererea prealabilă și mandatului avocațial seria MA nr. 0961106 din 04 iulie 2016, prezentat Inspectoratului Fiscal Principal de Stat la 07 iulie 2016, despre care s-a indicat și în textul deciziei Inspectoratului Fiscal Principal de Stat nr. 148 din 07 iulie 2016, mandate care au fost întocmite în strictă conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 158 din 28 februarie 2013.

Cu referire la fondul cauzei, recurentul și reprezentantul acestuia au considerat că instanțele inferioare au ignorat faptul că mijloacele bănești în sumă de 95 894 450 de lei, transmise donatarului Artiom Platon de către donatorul

Veaceslav Platon, nu au fost obținute de către ultimul în perioada anului 2015, dar au fost obținute până la 01 ianuarie 2012, fapt confirmat prin declarația sa cu privire la disponibilul de mijloace bănești la situația din 01 ianuarie 2012, înregistrată la Inspectoratul Fiscal de Stat sect. Botanica la 31 octombrie 2012, în conformitate cu prevederile art. 226⁷ din Codul fiscal. Din conținutul acestei norme rezultă că, sumele declarate de persoanele fizice cetățeni ai Republicii Moldova până la 31 decembrie 2012 sunt neimpozabile.

În opinia recurentului și reprezentantului său, instanțele inferioare au aplicat și interpretat în mod eronat art. 226⁷ din Codul fiscal. Or, din conținutul scrisorii Parlamentului Republicii Moldova din 18 aprilie 2018, ca urmare a solicitării interpretării prevederilor art. 226⁷ alin. (1) din Codul fiscal, conform acestei norme, persoanele fizice au avut obligația de a declara disponibilul de mijloace bănești în suma de peste 500 mii lei, iar potrivit alineatului (3) din articolul menționat, doar sumele declarate se consideră neimpozabile și se vor lua în considerare la determinarea venitului impozabil estimat obținut în perioada de după 01 ianuarie 2012 (f.d. 50-51).

Astfel, în strictă conformitate cu prevederile legii, Veaceslav Platon a depus Declarația cu privire la disponibilul de mijloace bănești la situația din 01 ianuarie 2012, respectând prevederile art. 226⁷ alin. (1) din Codul fiscal.

Prin urmare, mijloacele bănești ce constituie obiectul contractului de donației a mijloacelor bănești fără număr din 22 iunie 2015, încheiat între Veaceslav Platon în calitate de donator și Artiom Platon, în calitate de donatar, sunt neimpozabile, deoarece aceste mijloace bănești au fost declarate până la 31 decembrie 2012.

La fel, recurentul și reprezentantul acestuia au menționat că, la judecarea cauzei, nu a fost dată apreciere argumentului că în perioada anului 2015 Veaceslav Platon nu a desfășurat activități economice, care ar fi adus venituri nedeclarate la organul fiscal. Cu atât mai mult că, persoana fizică Veaceslav Platon nici nu s-a aflat pe teritoriul Republicii Moldova pe perioada anului 2015.

Reieșind din această perspectivă, organul fiscal trebuia să-și întemeieze actele pe probe pertinente, care să confirme că persoana fizică supusă controlului prin metoda verificării tematice a desfășurat activități economice și a obținut venituri impozabile nedeclarate anume în perioadă supusă controlului fiscal și că aceste mijloace bănești nu erau deținute până la această perioadă.

Recurentul Veaceslav Platon și reprezentantul acestuia, avocatul Alexandr Bodnariuc, a solicitat prin cererea de recurs casarea integrală a deciziei din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău și emiterea unei decizii noi, prin care să fie admisă integral acțiunea depusă de către Veaceslav Platon, în sensul formulat în cererea de chemare în judecată.

La 02 noiembrie 2020, Curtea Supremă de Justiție a expediat intimatului Serviciului Fiscal de Stat pentru notificare copia recursului motivat depus de către Veaceslav Platon și reprezentantul acestuia, avocatul Alexandr Bodnariuc, explicându-i dreptul de a depune referință asupra criticilor formulate în recurs (vol. II, f.d. 27), însă, intimatul nu a făcut uz de dreptul său procedural și nu a depus referință asupra recursului.

Prin încheierea din 23 decembrie 2020 a Curții Supreme de Justiție s-a declarat admisibil recursul depus de către Veaceslav Platon și reprezentantul acestuia, avocatul Alexandr Bodnariuc, împotriva deciziei din 06 iulie 2017 a

Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău și s-a numit spre examinare în complet de cinci judecători.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ reține că prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018 a fost adoptat Codul administrativ, care potrivit art. 257 alin. (1) a intrat în vigoare la 01 aprilie 2019.

Articolul 258 din Codul administrativ prevede la alin. (3) că procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale. Respectiv, procedura de contencios administrativ în prezenta speță în partea procedurală urmează a fi examinată prin prisma dispozițiilor Codului administrativ, aprobat prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, iar în partea materială urmează a fi aplicate prevederile legale în vigoare la momentul emiterii actului administrativ contestat, și anume a Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000 (abrogată la 01 aprilie 2019). Or, în speță procedura administrativă se referă la o activitate administrativă inițiată până la 01 aprilie 2019, aspect care determină că la caz se vor aplica dispozițiile legale vechi, care reglementau aceste instituții.

Totodată, Colegiul învederează că actul judecătoresc de dispoziție ce formează obiectul prezentei proceduri în recurs a fost adoptat până la intrarea în vigoare a Codului administrativ, și anume la 06 iulie 2017. Prin urmare, la verificarea termenului și modalității de a ataca decizia instanței de apel urmează a fi aplicate normele procedurale în vigoare la momentul emiterii deciziei din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău, în concret dispozițiile Codului de procedură civilă.

Așa, în conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă cert că la momentul emiterii deciziei instanței de apel – 06 iulie 2017, recurentul se afla în arest preventiv, fiind deținut în Penitenciarul nr. 13, amplasat pe str. Bernardazzi, 3, mun. Chișinău.

La fel, pertinent este și faptul că ultima cerere de completare a apelului a fost depusă de către Veaceslav Platon prin intermediul oficiului poștal, indicând pe plic ca adresă a expeditorului „str. București, 25, of. 5, mun. Chișinău” (vol. I, f.d. 118, 120).

Potrivit scrisorii cu numărul de ieșire 12209, copia deciziei motivate din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată pentru notificare recurentului Veaceslav Platon la 26 iulie 2017 doar la locul de detenție a acestuia – Penitenciarul nr. 13, amplasat pe str. Bernardazzi, 3, mun. Chișinău (vol. I, f.d. 156), dar nu și la adresa alternativă indicată pe plicul prin care a fost depusă cererea de apel – „str. București, 25, of. 5, mun. Chișinău”.

Succesiv, Colegiul constată la materialele cauzei lipsesc înscrisuri care ar permite stabilirea faptului dacă copia deciziei motivate din 06 iulie 2017 a Curții

de Apel Chișinău într-adevăr a fost recepționată de către recurent și la ce dată a avut loc acest eveniment.

La aspectul dat Curtea Europeană a Drepturilor Omului a observat în cauza Russu c. Moldovei (cererea nr. 7413/05, §§ 23-28, hotărârea din 13 noiembrie 2008) că nu poate fi acceptată în calitate de probă suficientă proba ce confirmă faptul expedierii unei scrisori de către instanța judecătorească, ci este necesară dovada livrării acesteia.

În atare circumstanțe, instanța de recurs este în imposibilitate de a stabili momentul de când a început să curgă termenul lui Veaceslav Platon de a ataca cu recurs decizia din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău.

Drept consecință, Colegiul consideră că Veaceslav Platon s-a conformat prevederilor legale stipulate la art. 434 din Codul de procedură civilă privind termenul de declarare a recursului împotriva deciziei din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău.

Potrivit articolului 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată.

Verificând argumentele invocate în recurs, prin prisma materialelor din dosar, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia că instanța de apel nu a asigurat lui Veaceslav Platon garanțiile unui proces echitabil, din motivele ce succed.

Articolul 248 din Codul administrativ stipulează la alin. (1) lit. d) că, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

În interpretarea art. 244 alin. (2) coroborat cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

Potrivit articolului 219 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile.

În corespundere cu art. 21 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.

Conform art. 22 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

Prin prisma art. 194 alin. (2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Cercetând starea de fapt în baza materialelor și lucrărilor dosarului, Colegiul constată că, la 05 septembrie 2016, Veaceslav Platon, reprezentat de avocatul

Emilian Bandalac, a depus cerere de chemare în judecată în procedura contenciosului administrativ împotriva Inspectoratului Fiscal Principal de Stat (succedat în drepturi și obligații de către Serviciul Fiscal de Stat) cu privire la contestarea actului administrativ (vol. I, f.d. 6-12).

Fiind investită cu judecarea cauzei în prima instanță, Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, prin hotărârea din 28 decembrie 2016 a respins acțiunea ca fiind nefondată (vol. I, f.d. 81, 86-89 recto-verso).

Din procesul-verbal al ședinței de judecată în prima instanță rezultă că examinarea cauzei în a avut loc în lipsa reclamantului Veaceslav Platon, deoarece acesta se afla în arest preventiv, fiind deținut la Penitenciarul nr. 13, precum și lipsa vreunui reprezentant a acestuia (vol. I, f.d. 79-80 recto-verso).

La 19 ianuarie 2017, Veaceslav Platon a depus prin intermediul oficiului poștal cerere cu privire la întocmirea și remiterea hotărârii motivate din 28 decembrie 2016 a Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău (vol. I, f.d. 84, 85).

De asemenea, la 19 ianuarie 2017, Veaceslav Platon a depus prin intermediul oficiului poștal cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău (vol. I, f.d. 92, 93).

Prin încheierea din 18 aprilie 2017 a Curții de Apel Chișinău nu s-a dat curs apelului declarat de către Veaceslav Platon împotriva hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, acordându-i-se termen pentru depunerea apelului motivat (vol. I, f.d. 98-99).

Conform scrisorii de comunicare a actului de procedură, încheierea din 18 aprilie 2017 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată apelantului la locul de detenție a acestuia – Penitenciarul nr. 13, amplasat pe str. Bernardazzi, 3, mun. Chișinău, unde conform avizului de recepție a corespondenței DS2000778755AS a și fost recepționată de către Veaceslav Platon (vol. I, f.d. 100, 102).

La 27 aprilie 2017, Veaceslav Platon a depus cerere de apel motivată împotriva hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, în care a indicat că este deținut în arest preventiv la Penitenciarul nr. 13, iar prima instanță nu a asigurat escortarea sa pentru a participa la ședințele de judecată (vol. I, f.d. 105-110).

La 05 mai 2017, Veaceslav Platon a depus prin intermediul oficiului poștal cerere de apel suplimentară împotriva hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău (vol. I, f.d. 118, 120).

Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău a respins apelul depus de către Veaceslav Platon și a menținut hotărârea din 28 decembrie 2016 a Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău (vol. II, f.d. 142, 143-155).

La caz, Colegiul consideră imperioase dezideratele Curții Europene a Drepturilor Omului reținute în cauza Zubac c. Croației (hotărârea din 05 aprilie 2018) potrivit cărora, din moment ce preeminența dreptului constituie un principiu fundamental al democrației și al Convenției, nu putea exista nicio așteptare, în baza Convenției sau de altă natură, potrivit căreia Curtea Supremă trebuia să ignore sau să nu aibă în vedere nereguli procedurale evidente.

Așa, efectuând controlul judiciar al deciziei din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 28 decembrie 2016 a Judecătoria Rîșcani,

mun. Chișinău, instanța de recurs constată că instanțele inferioare au judecat formal cauza, încălcând principiile unui proces echitabil.

Articolul 6 § 1 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale statuează că orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Principala diferență între cerința de „echitate” și toate celelalte elemente ale articolului 6 constituie faptul că acoperă acțiunea ca un tot întreg, iar problema dacă o persoană a avut parte de un proces „echitabil” este privită în ansamblu prin analiza cumulativă a tuturor etapelor, nu doar prin prisma unui incident particular sau a unei greșeli de procedură; ca urmare, neajunsurile la un nivel pot fi depistate la o etapă ulterioară (Monnell și Morris c. Regatului Unit, §§55-70).

„Echitatea” conform articolului 6 depinde în esență de faptul dacă reclamantii beneficiază de suficiente posibilități de a-și apăra cauza lor și de a contesta dovezile pe care ei le consideră false; și nu de a se pronunța dacă instanțele naționale a ajuns la o decizie corectă sau greșită (Karalevičius c. Lituaniei, 6 iunie 2002).

În interpretarea teleologică a articolului 6, pentru a fi echitabilă, justiția în cauzele civile trebuie îndeplinită cu respectarea următoarelor garanții procedurale:

- procedură în contradictoriu (Rowe și Davis c. Regatului Unit, 16 februarie 2000);
- egalitatea părților (Brandstetter c. Austriei, 28 august 1991, §§41-69);
- prezență (Ekbatani c. Suediei, 26 mai 1988, §§24-33);
- caracter public (Riepan c. Austriei, 14 noiembrie 2000, §§27-41).

Cerința procedurilor de contradictorialitate prevăzute de articolul 6 implică oportunitatea de a cunoaște și a comenta la proces observațiile făcute sau dovezile prezentate de cealaltă parte litigantă. Contradictorialitatea, în esență, presupune că materialul în cauză sau probele sunt puse la dispoziția ambelor părți (Ruiz Mateos c. Spaniei, 23 iunie 1993).

Întru respectarea acestui principiu legiuitorul a prevăzut la art. 26 din Codul de procedură civilă că (1) procesele civile se desfășoară pe principiul contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale.

(2) Contradictorialitatea presupune organizarea procesului astfel încât părțile și ceilalți participanți la proces să aibă posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept care are legătură cu pricina dată judecării și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței.

(3) Instanța care judecă pricina își păstrează imparțialitatea și obiectivitatea, creează condiții pentru exercitarea drepturilor participanților la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanțelor reale ale pricinii.

(4) Egalitatea părților în drepturile procedurale este garantată prin lege și se asigură de către instanță prin crearea posibilităților egale, suficiente și adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susținerea poziției asupra circumstanțelor de fapt și de drept, astfel încât nici una dintre părți să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

Din normele pre-citate rezultă că, întru respectarea contradictorialității, procesul judiciar trebuie organizat astfel încât părțile și ceilalți participanți la proces să aibă posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept, care are legătură cu pricina dată judecării și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței.

Astfel, contradictorialitatea impune cerința ca nici o măsură să nu fie ordonată de instanță înainte ca aceasta să fie pusă în discuție contradictorie a părților.

Realizarea acestui principiu constă în asigurarea egalității părților în drepturile lor procesuale în fața instanței de judecată, or, părțile au aceeași posibilitate de a-și apăra drepturile și interesele legitime. Această garanție rezultă și din prevederile art. 56 alin. (2) din Codul de procedură civilă, din care rezultă că participanții la proces au aceleași drepturi și obligații procesuale generale.

Cerința „egalității părților” prevede ca fiecare parte implicată să beneficieze de o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cazul său, în condiții care să nu o poziționeze într-un dezavantaj substanțial vis-a-vis de partea litigantă adversă (Brandstetter c. Austriei, 28 august 1991).

Principiul egalității în fața legii și justiției este prevăzut atât de actele internaționale ratificate de către Republica Moldova (art. 7 Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 14 Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art. 6 CEDO), cât de legislația națională (art. 16 din Constituția Republicii Moldova, art. 22 din Codul de procedură civilă, art. 3 din Codul de executare, art. 8 din Legea privind organizarea judecătorească nr. 514 din 06 iulie 1995).

Egalitatea în fața legii și a justiției, în esență, presupune că Legea e aceeași pentru toți. Respectiv, acest principiu se manifestă *inter alie* prin faptul că în cadrul pricinilor civile se valorifică același volum de garanții de către toți titularii de drepturi, adică egalității tuturor persoanelor.

Astfel, egalitatea părților denotă capacitatea procedurală egală a litiganților pentru a susține cauza și de obicei se suprapune cu principiul contradictorialității, în ceea ce privește accesul la probe și cunoașterea lor, iar în baza jurisprudenței consecvente a Curții nu este clar dacă aceste principii, de fapt, au o existență independentă unul față de altul (Yvon c. Franței, 24 aprilie 2003, §§ 29-40).

Problemele cu caracter de non-divulgare a probelor către organele apărării pot fi analizate atât din punct de vedere al cerinței ce impune caracterul contradictoriu al procedurii (capacitatea de a cunoaște și de a evalua probele în fața judecătorului), cât și din punct de vedere al asigurării egalității părților (capacitatea de a cunoaște și evalua probele în condiții egale cu partea adversă).

Trebuie să existe garanții procedurale adecvate potrivite cu natura cauzei și potrivite cu miza pusă în joc de părțile litigante, care pot include oportunități de a:

- a) prezenta probe,
- b) contesta probele incriminatoare;

c) prezenta argumentele cu privire la aspectele cauzei (H. c. Belgiei, 30 noiembrie 1987, §§49-55).

Prin prisma acestui principiu, partea adversă nu trebuie să beneficieze de privilegii suplimentare menite să promoveze punctul său de vedere, cum ar fi dreptul de a fi prezent în fața unei instanțe în timp ce cealaltă parte este absentă (Borgers c. Belgiei, 30 octombrie 1991, §§24-29).

O altă garanție procedurală a unui proces echitabil este „prezența personală a litigantului și caracterul public al procesului”, care este garantat de art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art. 6 CEDO, art. 117 Constituția Republicii Moldova, art. 23 din Codul de procedură civilă și art. 10 Legea privind organizarea judecătorească nr. 514 din 06 iulie 1995.

Dreptul la o „audiere publică” derivă din formularea articolului 6 și este un element al noțiunii de „echitate”, constând din patru drepturi implicite:

- dreptul la o audiere și dreptul prezenței personale în fața instanței a părții litigante într-un proces civil (Ekbatani c. Suediei, 26 mai 1988);

- dreptul la participarea efectivă (T. și V. c. Regatului Unit, 16 decembrie 1999, §§ 83-89);

- dreptul la publicitate sau dreptul reclamantului de a pretinde că persoanelor terțe și surselor mass-media să li se permite să participe la audiere (Riepan);

- dreptul la publicarea deciziei instanței (Pretto și alții c. Italia, 08 decembrie 1983, §§20-28).

Una din formele publicității procesului civil este „publicitatea pentru părți”, care asigură părților dreptul de a participa efectiv la proces personal sau prin reprezentant. În acest sens, instanța este obligată să înștiințeze participanții la proces în modul corespunzător (art. 100-109 din Codul de procedură civilă), asigurându-le astfel și dreptul la apărare și accesul la instanță.

Acest principiu garantează dreptul litiganților de a fi prezenți personal la judecarea cauzei.

Respectarea acestui principiu constă în mare parte în asigurarea prezenței litigantului la cel puțin un nivel de competență a instanței (Göç c. Turciei [CG], 11 iulie 2002, §§43-52).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în cauza Allan Jacobsson (nr. 2) c. Suediei că cerința prezenței în primă instanță este aproape strict necesară, chiar dacă s-a declarat în mod ipotetic că „circumstanțe excepționale” ar putea justifica scutirea ei (19 februarie 1998, §§46-49).

În cazul în care procedurile în prima instanță au avut loc în absența reclamantului, acest lucru poate fi rectificat de către instanța ierarhic superioară numai în cazul în care aceasta este abilitată să se pronunțe atât cu privire la chestiuni de fapt, cât și la cele de drept și să reexamineze pe deplin validitatea deciziei instanței inferioare (Diennet c. Franței, 26 septembrie 1995, §§33-35).

Implicit circumstanțelor cauzei, Colegiul constată din materialele și lucrările dosarului că prezenta acțiune a fost depusă în instanța de judecată, la 05 septembrie 2016, în numele reclamantului Veaceslav Platon de către avocatul Emilian Bandalac (vol. I, f.d. 5, 6-12).

Ulterior, la mai puțin de o lună de la depunerea cererii de chemare în judecată, la 30 septembrie 2016, avocatul Emilian Bandalac a înștiințat instanța de judecată despre faptul rezilierii contractului de prestări servicii de asistență juridică cu clientul Veaceslav Platon, din motiv că în baza Hotărârii Consiliului Uniunii Avocaților din 23 septembrie 2016 a fost suspendată activitatea sa de avocat, pe o perioadă nedeterminată, începând cu 15 septembrie 2016.

Totodată, prin această adresă, avocatul Emilian Bandalac a comunicat instanței de judecată despre imposibilitatea înștiințării reclamantului Veaceslav

Platon despre data, ora și locul ședinței de judecată stabilită pentru data de 03 octombrie 2016, ora 13.30 (vol. I, f.d. 43).

Din procesul-verbal al ședinței de judecată în prima instanță rezultă cert că, în pofida faptului că avocatul Emilian Bandalac a comunicat instanței de judecată despre imposibilitatea înștiințării reclamantului Veaceslav Platon despre data, ora și locul ședinței de judecată stabilită pentru data de 03 octombrie 2016, ora 13.30, Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, a dispus începerea examinării cauzei în lipsa reclamantului Veaceslav Platon, deoarece acesta a fost înștiințat despre data, ora și locul ședinței de judecată (vol. I, f.d. 79 recto-verso).

La capitolul dat, instanța de recurs constată că la materialele cauzei lipsesc înscrisuri care ar confirma faptul că reclamantul Veaceslav Platon a fost înștiințat în mod legal privitor la locul, data și ora ședinței de judecată din 03 octombrie 2016, ora 13.30.

În conformitate cu art. 102 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța înștiințează prin citație participanții la proces, martorii, experții, specialiștii și interpreții privitor la locul, data și ora ședinței de judecată sau la locul, data și ora efectuării unor acte de procedură.

Alineatele (3) și (4) ale aceluiași articol statuează că citațiile și înștiințările se înmânează participanților la proces, martorilor, experților, specialiștilor, interpreților astfel încât aceștia să se poată pregăti de proces și să se prezinte la timp în fața instanței. Citația se înmânează părții cu cel puțin 3 zile înainte de data judecării. În pricinile urgente, acest termen poate fi mai scurt, la discreția instanței.

La capitolul dat urmează a fi reiterat că, în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru probarea notificării unei scrisori, unui act de procedură participanților la proces este necesară dovada livrării acesteia.

Astfel, instanța de recurs consideră că prima instanță neîntemeiat a conchis că reclamantul Veaceslav Platon a fost înștiințat despre data, ora și locul ședinței de judecată stabilită pentru data de 03 octombrie 2016, ora 13.30, iar drept consecință prematur și cu încălcarea normelor procedurale a dispus începerea examinării cauzei în lipsa reclamantului Veaceslav Platon.

Mai mult ca atât, din materialele dosarului și din procesul-verbal al ședinței de judecată se desprinde că, la 03 octombrie 2016 și la 25 noiembrie 2016, pârâtul Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (Serviciul Fiscal de Stat) a depus referință și referință suplimentară asupra criticilor formulate de către Veaceslav Platon în cererea de chemare în judecată, anexând la acestea un șir de înscrisuri cu titlu de probă (vol. I, f.d. 44-46, 63-65, 68-70, 79 recto-verso).

În acest sens art. 100 alin. (1) din Codul de procedură civilă stabilește că cererea de chemare în judecată și actele de procedură se comunică participanților la proces și persoanelor interesate, contra semnătură, prin intermediul persoanei împuternicite, prin poștă, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire, prin intermediul biroului executorului judecătoresc sau prin alte mijloace care să asigure transmiterea textului cuprins în act și confirmarea primirii lui, precum și prin delegație judiciară.

Studiind materialele dosarului, Colegiul constată că lipsesc înscrisuri care ar demonstra că prima instanță a expediat în adresa reclamantului Veaceslav Platon referința depusă de Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (Serviciul Fiscal de Stat) la 03 octombrie 2016.

Totodată, copia referinței depuse de către Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (Serviciul Fiscal de Stat) la 25 noiembrie 2016 a fost anexată la citația pentru ședința din 21 decembrie 2016, ora 14.00 (vol. I, f.d. 71 și 72).

Conform ștampilei aplicate pe citația de la fila dosarului 72, aceasta a fost înregistrată în Penitenciarul nr. 13 la 30 noiembrie 2016, cu numărul de intrare 45874. Însă, la materialele cauzei lipsesc careva dovezi că citația împreună cu copia referinței suplimentare anexate la aceasta a fost livrată (înmânată) lui Veaceslav Platon.

În această ordine de idei, Colegiul observă că întru asigurarea principiilor unui proces echitabil, în special contradictorialității și egalității părților, până la începerea examinării cauzei în fond prima instanță avea obligația pozitivă de a comunica efectiv reclamantului referințele Inspectoratului Fiscal Principal de Stat (Serviciul Fiscal de Stat), acordându-i lui Veaceslav Platon dreptul de a prezenta contraargumente criticilor formulate de către partea adversă.

Prin necomunicarea referințelor și probelor administrate de pârâul Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (Serviciul Fiscal de Stat), reclamantul Veaceslav Platon a fost pus în situația în care nu a cunoscut probele prezentate de către partea adversă, iar drept consecință fiind în imposibilitate de a le evalua în fața judecătorului în condiții egale cu oponentul său.

Succesiv, instanța de recurs constată că la fila dosarului 67 este prezentă citația pentru ședința de judecată în prima instanță din data de 28 noiembrie 2016, ora 11.00, care a fost expediată reclamantului Veaceslav Platon la locul de detenție a acestuia – Penitenciarul nr. 13, str. Bernardazzi, 13, mun. Chișinău.

Totodată, prin această citație reclamantului i-a fost explicat dreptul de a-și angaja un avocat, care să-l reprezinte în prezenta cauză, iar în caz contrar pricina va fi examinată în lipsa părții reclamante.

La fel, pe această citație este aplicată o inscripție olografă „копию получил 17.11.2016” (am recepționat copia la 17.11.2016) și o semnătură.

Colegiul consideră că această citație nu este o dovadă pertinentă a faptului că lui Veaceslav Platon într-adevăr i-a fost înmânată copia acestei citații, deoarece semnătura olografă de pe aceasta este distinctă celor aplicate de către Veaceslav Platon pe mandatele avocațiale ale reprezentantului său (vol. I, f.d. 5 verso, 47, 54), precum și pe cererile depuse la instanța de judecată (vol. I, f.d. 84, 91 recto-verso).

În atare circumstanțe, din procesul-verbal al ședinței de judecată, precum și din citațiile expediate de către Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, reclamantului Veaceslav Platon la locul de detenție a acestuia – Penitenciarul nr. 13, Colegiul trage concluzia că prima instanță era în cunoștință de faptul că la momentul judecării cauzei reclamantul se afla în imposibilitate de a se deplasa liber, din motiv că în privința acestuia era aplicată o măsură preventivă, fiind deținut într-o instituție penitenciară.

Prin urmare, la examinarea raționamentelor de a examina cauza în absența reclamantului, prima instanță trebuia să aplice criteriile stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în spețele ce se referă la posibilitatea persoanelor de a participa personal la ședințele de judecată (a se vedea, în special, cauza *Yevdokimov și alții c. Federației Ruse*, 16 februarie 2016, §§30-48 sau *Fedyushin c. Federației Ruse*, 16 martie 2017).

În cauza Fedyushin, CtEDO a constatat c „... reclamantul a recunoscut că a solicitat instanțelor să organizeze audieri în absența sa, dar numai pentru că, în opinia sa, legea rusă, respectiv articolul 771 din Codul de din executare a pedepselor nu a oferit unui deținut posibilitatea de a lua parte în proces civil.

Curtea ia act de argumentul guvernului potrivit căruia reclamantul a renunțat la dreptul său de participare... Simpla interpretare de către reclamant a legii ruse care nu i-ar fi oferit o ocazie efectivă de a participa nu este suficientă pentru ca Curtea să constate că a fost forțat să renunțe la dreptul său la prezența personală. În plus, Curtea nu pierde din vedere faptul că reclamantul nu a formulat o plângere cu privire la prezența sa personală la curtea de apel. În consecință, Curtea constată că plângerile reclamantului în temeiul articolului 6 din Convenție sunt inadmisibile...”

Aplicând considerentele CtEDO, instanța de recurs observă că natura litigiului impunea prezența personală a reclamantului în scopul protecției principiilor contradictorialității și egalității în arme, cu atât mai mult că legislația națională conține reglementări legale ce permit escortarea în instanța de judecată a participanților la proces în cauze civile, care sunt deținuți într-o instituție penitenciară. Or, art. 304 alin. (3) din Codul de executare stipulează expres că, la cererea organului de urmărire penală, a judecătorului de instrucție sau a instanței de judecată, administrația locului de arest preventiv transmite prevenitul subdiviziunii de escortă a poliției pentru a fi adus în fața autorității respective.

Remarcabil este că norma art. 304 alin. (3) din Codul de executare nu face distincție între instanța de judecată penală și civilă. Prin urmare, în pofida faptului că Veaceslav Platon era deținut în arest pe o cauză penală, acesta putea fi escortat în fața instanței de judecată pentru a participa personal și efectiv la examinarea prezentei cauze de contencios administrativ.

În acest sens, Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, trebuia cel puțin să înștiințeze reclamantul despre această posibilitate, propunându-i să fie escortat în sala de judecată pentru a participa personal la examinarea acțiunii sale.

Ținând cont de concluziile din cauza Fedyushin, raportate la circumstanțele constatate și expuse mai sus, Colegiul deduce că reclamantul, care era deținut în custodia statului, nu a renunțat de bunăvoie de a participa la judecarea cauzei, deoarece instanța de judecată nu i-a oferit oportunitatea de a fi escortat în ședința de judecată pentru o audiere publică și a explica personal situația sa în fața judecătorului.

Cu titlu subsecvent, se deduce ideea că faptul deținerii reclamantului în arest într-o instituție penitenciară, impunea limitarea dreptului la libera circulație a acestuia, iar drept consecință crearea unor impedimente întemeiate de a apela la serviciile unui avocat, care să-i reprezinte interesele în prezenta acțiune. Prin urmare, prima instanță putea și trebuia să propună lui Veaceslav Platon aportul său pentru solicitarea oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat desemnarea unui avocat, în condițiile art. 77 din Codul de procedură civilă și Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat nr. 198 din 26 iulie 2007, însă nu a întreprins această acțiune.

Conjunctura dată profilează ipoteza Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, nu a respectat dreptul reclamantului la un proces echitabil în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Continuând șirul logic al dezideratelor sale, Colegiul evocă faptul că, prin prisma caracterului devolutiv al apelului și respectând principiile dreptului administrativ și dreptului procesual civil, Curții de Apel Chișinău îi revenea o deosebită obligație de a exercita controlul judiciar complet, în fapt și în drept, manifestat prin controlul corectitudinii judecării cauzei de către prima instanță, precum și să asigure rejudecarea cauzei cu respectarea tuturor garanțiilor unui proces echitabil, prevăzute atât de legea procesuală, cât și de alte acte internaționale la care Republica Moldova este parte, în special Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Astfel, având în vedere neoferirea garanțiilor suficiente unui proces echitabil de către prima instanță, Curtea de Apel Chișinău, prin efectul devolutiv al apelului, avea obligația pozitivă de a înlătura toate aceste încălcări procedurale. Or, după cum a observat Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cazul în care procedurile în prima instanță au avut loc în absența reclamantului, acest lucru poate fi rectificat de către instanța ierarhic superioară numai în cazul în care aceasta este abilitată să se pronunțe atât cu privire la chestiuni de fapt, cât și la cele de drept și să reexamineze pe deplin validitatea deciziei instanței inferioare (*Diennet c. Franței*, 26 septembrie 1995, §§33-35).

La aspectul dat Colegiul învederează că legea procedurală în vigoare la momentul judecării cauzei în apel investea apelul cu efect devolutiv, care presupune două limite raționale: *tantum devolutum quantum appellatum*, adică instanța de apel rejudecă în fapt și în drept, ceea ce apelantul a înțeles să atace din hotărârea primei instanțe, fiind o consecință a principiului disponibilității care guvernează procesul civil și *tantum devolutum quantum iudicatum*, unde instanța de apel, efectuează o nouă examinare în fond, dar și exercită controlul judiciar complet, în fapt și în drept, asupra ceea ce a hotărât prima instanță.

Având în vedere dezideratele Curții Europene a Drepturilor Omului din cauza *Diennet c. Franței*, instanța de recurs deduce că instanța de apel era abilitată să se pronunțe atât cu privire la chestiuni de fapt, cât și la cele de drept și să reexamineze pe deplin temeinicia hotărârii primei instanțe. Reieșind din aceasta, instanța de apel trebuia să corecteze eroarea de procedură comisă de către Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău de a judeca cauza în absența reclamantului.

Cu atât mai mult că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, respectarea principiului publicității pentru părți constă în mare parte în asigurarea prezenței litigantului la cel puțin un nivel de competență a instanței (*Göç c. Turciei [CG]*, 11 iulie 2002, §§43-52).

În privința stării de fapt la etapa judecării cauzei în apel, instanța de recurs constată că prin cererea de apel motivată, depusă la 27 aprilie 2017, apelantul Veaceslav Platon a comunicat Curții de Apel Chișinău că examinarea cauzei în prima instanță a avut loc în absența sa, deoarece era și este deținut în arest în Penitenciarul nr. 13. Prin urmare, nu a avut posibilitatea de a-și expune personal poziția procesuală în fața instanței de judecată, deși de nenumărate ori a solicitat escortarea sa pentru a participa personal în ședința de judecată (vol. I, f.d. 105-110).

În această ordine de idei și aplicând criteriile stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în spețele ce se referă la posibilitatea și necesitatea

persoanelor de a participa personal la ședințele de judecată (în special, cauzele Yevdokimov și alții c. Federației Ruse, Fedyushin c. Federației Ruse, Diennet c. Franței și Göç c. Turciei), Curtea de Apel Chișinău trebuia să întreprindă toate măsurile procedurale necesare ca să asigure prezența personală a reclamantului-apelant Veaceslav Platon în ședința de judecată, pentru a participa efectiv la examinarea cauzei, asigurându-i posibilitatea de a evalua probele în fața instanței de judecată în condiții egale cu cele ale oponentului său – Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (Serviciul Fiscal de Stat).

Însă, din citațiile expediate apelantului la locul de detenție a acestuia – Penitenciarul nr. 13 se atestă că Curtea de Apel Chișinău pur și simplu l-a citat pe Veaceslav Platon pentru ședințele din 11 mai 2017, 25 mai 2017, 22 iunie 2017 și 26 iunie 2017, dar nu i-a explicat și dreptul acestuia de a fi escortat în ședința de judecată, pentru a participa personal la judecarea cauzei (vol. I, f.d. 101, 124, 133 și 136).

Mai mult ca atât, instanța de recurs apreciază reprehensibil constatările Curții de Apel Chișinău din procesul-verbal al ședințelor de judecată, precum că „apelantul Veaceslav Platon nu s-a prezentat la ședința de judecată din motive necunoscute instanței, deși a fost legal înștiințat despre locul, data și ora examinării cauzei, fapt confirmat prin avizul de recepție a corespondenței, anexat la materialele dosarului” (vol. I, f.d. 134-141).

În atare circumstanțe, Colegiul ajunge la concluzia că Veaceslav Platon nu a renunțat de bunăvoie de a participa la judecarea cauzei nici în instanța de apel, deoarece instanța de judecată nu i-a oferit oportunitatea de a fi escortat în ședința de judecată pentru o audiere publică și a explica personal situația sa în fața completului de judecată.

La aspectul dat sunt imperioase constatările Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit cărora o persoană poate renunța la dreptul de a fi prezent, dar această renunțare trebuie să se facă într-o modalitate fără echivoc și să fie însoțită de măsuri minime de protecție a importanței sale (Poitrimol c. Franței, 23 noiembrie 1993, §§29-39).

Rezumând dezideratele expuse supra, Colegiul conchide că nici prima instanță, nici instanța de apel nu au asigurat măsuri minime de protecție a unui proces judiciar echitabil, contradictoriu, cu garantarea posibilității tuturor litiganților de a se prezenta la ședință și a se folosi în condiții egale de toate mijloacele procedurale pentru susținerea poziției asupra circumstanțelor de fapt și de drept, astfel încât nici una dintre părți să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

În cauza *Borgers c. Belgiei*, 30 octombrie 1991, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea dreptului la un proces echitabil, manifestată prin faptul că instanța națională nu a asigurat respectarea principiului egalitatea părților, deoarece reprezentantul statului și-a permis să facă declarații în fața unei instanțe de casație în absența apărării.

Această ipoteză profilează incertitudinea concluziilor date de instanțele inferioare, care rezultă din judecarea formală a cauzei, fapt ce constituie o violare a articolului 6 § 1 CEDO și a dreptului litiganților la un proces echitabil.

Având în vedere că judecarea cauzei în prima instanță și în apel a avut loc în absența reclamantului-apelant, iar acest lucru poate fi rectificat de către instanța ierarhic superioară numai în cazul în care aceasta este abilitată să se pronunțe atât cu privire la chestiuni de fapt, cât și la cele de drept și să reexamineze pe deplin

validitatea deciziei instanței inferioare, Colegiul consideră necesar de a casa integral decizia din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău și a restitui cauza instanței de apel, pentru o nouă judecare în ordine de apel, în alt complet de judecată.

Conform articolelor, 258 alin. (3) și art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul depus de către Veaceslav Platon și reprezentantul acestuia, avocatul Alexandr Bodnariuc

Se casează integral decizia din 06 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău și se restituie cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea depusă de către Veaceslav Platon împotriva Serviciului Fiscal de Stat cu privire la contestarea actului administrativ, spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Maria Ghervas

judecătorii

Svetlana Filincova

Nicolae Craiu

Nina Vascan

Victor Burduh